

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Веселин Бориславов Вучков, Нов български университет, преподавател по Наказателно-процесуално право, член на Научно жури, утвърдено със Заповед на Ректор на НБУ № 3-РК-169 от 23.03.2020 г.

върху научните трудове за участие в конкурс за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, по професионално направление 3.6. Право (Наказателно право)

с кандидат Елица Юриева Василева

I. Кратка биографична справка за кандидата

Кандидатът Елица Юриева Василева е магистър по право от Нов български университет (2010). От 2013 г. е прокурор: първоначално като младши прокурор, след това – като прокурор в Софийска районна прокуратура. През 2015 г. е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка в докторската програма по Наказателно право в Нов български университет, а научното ръководство е осъществявано от проф. д-р Р. Владимирев.

II. Научна и научно-приложна значимост на изследването; цели; задачи; методология; методика

Темата на представената за публична защита дисертация е „Самоубийството – наказателноправни проблеми“. Дисертационното изследване притежава безспорна значимост както в научно-теоретичен план, така и в приложен план. Наказателно-правните аспекти на самоубийството отдавна трябваше да бъдат обект на анализ в самостоятелно научно изследване заради необходимостта от осветляване на някои теоретични въпроси, както и с оглед практическите предизвикателства, пред които са изправени право-прилагащите органи и особено органите на МВР, които почти всяка седмица започват досъдебно наказателно производство с ориентировъчна правна квалификация за умишлено склоняване към самоубийство – практика, наложена от десетилетия заради налична практическа необходимост. Целеполагането е осъществено успешно от дисертанта чрез предварително формулиране на четири цели, реализирани чрез изпълнение на осем задачи. Дисертабилността на избраната тема (съвместно с научния ръководител и основното научно звено) са подпомогнали това. Докторантът е ползвал традиционни за правната доктрина методи, поради което, както сам е отбелязал в автореферата и в дисертацията, това е допринесло за проследяване на етапите и тенденциите в отношението на хората към самоубийството, участието в самоубийството на друго и т. нар. „право на смърт“. Средствата на юридическото тълкуване също са ползвани тук-таме в дисертацията, балансът между теоретичния и практическия подход е намерен.

III. Приноси на дисертацията (научни, научно-приложни)

Най-напред държа да изтъкна *общия принос* относно обстоятелството, че иде реч за *първото* в българската научна литература самостоятелно изследване по темата за наказателно-правните проблеми на самоубийството. Налице са, разбира се, и други публикации; ала когато става дума за самостоятелен научен труд, който ще бъде посрещнат с интерес (убеден съм) и след като бъде издаден в самостоятелен том – приносът на докторанта Елица Василева задължително трябва да бъде изведен още в самото начало на оценките.

Ала накратко ще опиша и оценя два *по-конкретни научни приноса*:

Първо, впечатлен съм от представените възгледи относно такова сложно явление, каквото е човешкото самоубийство. За всеки, при това не само научен изследовател, е ясно, че този въпрос е не само наказателно-правен, той не е и само правен – това е философски въпрос от най-висша категория. А да се заемеш с изключително трудната задача от представяне на хронологичното развитие на проблема в български условия (исторически, законодателно), да преминеш през анализа на явлението „самоубийство“ и отношението на различни исторически епохи към него, проследявайки „етапите“ от Древността (Гърция, Рим), Индия, Япония, християнството (като религия и мироглед), Средновековието, Ренесанса, Просвещението, и така до наши дни – това е смела изследователска позиция, която следва да бъде оценена високо. А освен това, в последната част на разработения дисертационен труд авторът се спира и на особеностите на правната уредба на явлението в чужди правни системи, както и развитието и отношението към проблема на базата на Европейската конвенция за правата на човека и практиката на Съда по правата на човека в Страсбург, на тенденциите на Европейския съюз при регулиране на проблема (имам предвид явлението „самоубийство“ в онези негови аспекти, които позволяват подобно регулиране). А на основата на разнообразното представяне тук авторът е извел конкретни необходими от усъвършенстване на правната уредба в България, като въз основа на това и липсващия дебат по въпросите на евтаназията и асистирания самоубийство е изведено предложение за възстановяване в материалния ни закон на привилегирован състав на „убийство от милосърдие“.

Второ, най-задълбочени са анализите по повод актуалната правна уредба в българския Наказателен кодекс. Централен фокус тук е нормата на чл. 127 от Наказателния кодекс във всички (четири) алинеи. Много подробно и с голяма прецизност е анализиран основният състав, както и съдържанието на всички останали алинеи. Оценявам високо приносите, тъй като разсъжденията са разположени в известен сравнително-правен контекст, както и с оглед отражението на нормите в практическата процесуална дейност. За това допринася и практическият опит на автора като представител на прокуратурата, която ръководи дейността и на разследващите органи. Представени са аргументи както за ново тълкуване на действащи правни норми, така и аргументи за редакционни изменения. Много полезни са „процесуалните“ разсъждения: спецификите във връзка с провеждането на досъдебно наказателно разследване по повод престъпления, визирани в нормите на чл. 127 НК, прилаганите в съдебната практика способности за събиране и проверка на доказателствен материал (т. нар. способности на доказване съобразно терминологията на новия Наказателно-процесуален кодекс от 2005 год.) и пр. Както анализът в материално-правен смисъл, така и наказателно-процесуалните разсъждения несъмнено доказват наличието на оригинален принос в науката.

IV. Публикации по темата – брой и характер на изданията; цитиране от други автори

По темата на дисертацията са налице четири научни публикации. Изданията, в които са публикувани текстовете на докторанта, са предимно по повод негово участие в научни конференции, организирани от Нов български университет и от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Представена е и една публикация на английски език в сборник с доклади от международна научна конференция, организирана от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 2019 г. Всички публикации са в авторитетни научни издания и в цялост се отнасят до конкретната тема на дисертационното изследване. Те свидетелстват за постоянна и целенасочена изследователска работа.

Библиографията включва 98 заглавия на български език и 31 публикации на чужд език. Ползвани са и Интернет ресурси, както и 8 бр. речници, сборници със закони и др. под. Това свидетелства за значителната информационна осведоменост на докторанта.

Направени са 433 бр. позовавания под линия.

Оценявам много високо и приложените накрая на дисертацията две приложения: едното представлява таблица за смъртност по причини, свързани със злополуки и самонаранявания на 100 000 души от населението (източник е Националният статистически институт на Република България, а обхванатият период е от 2010 г. до 2018 г. вкл.); второто приложение систематизира направените предложения с оглед бъдещи изменения на законодателството.

V. Мнения, препоръки, бележки; заключение

Нямам бележки по представения за защита дисертационен труд.

Бих препоръчал отпечатването и публикуването на дисертацията след защитата ѝ, тъй като предвиждам засилен интерес към нейното съдържание.

Изхождайки от положителната оценка за представения дисертационен труд, съобразявайки и сериозния професионален опит на кандидата, с убеденост формулирам своята *положителна оценка* и препоръка към Научното жури да гласува за присъждането на кандидата на образователната и научна степен „доктор“.

12-ти май 2020 г.

Подпис
(проф. д-р В. Вучков)